

Avdelningen för juridik
Ylva Lindblom

Familjehemsutredningar och behörighetskravet i 3 kap. 3 a § andra stycket socialtjänstlagen

SKL har fått frågan från flera kommuner om familjehemsutredningar omfattas av behörighetskravet i 3 kap 3 a § andra stycket socialtjänstlagen (2001:453), SoL.

I 3 kap. 3 a § andra stycket SoL anges att socialnämnden ska använda handläggare som har avlagt svensk socionomexamen eller annan relevant examen på minst grundnivå i högskolan för utförande av sådana uppgifter inom socialtjänsten rörande barn och unga som

- 1) innefattar bedömning av om utredning ska inledas,
- 2) utredning och bedömning av behovet av insatser eller andra åtgärder, eller
- 3) uppföljning av beslutade insatser.

Avgörande för frågan om familjehemsutredningar omfattas av behörighetskravet är om dessa utredningar ska anses omfattas av den andra punkten i bestämmelsen – dvs. om familjehemsutredning är en sådan utredning av behov av insatser eller andra åtgärder.

För att kunna besvara denna fråga måste man först klargöra vad som avses med en utredning av behov av insatser eller andra åtgärder. Med andra åtgärder avses åtgärder som vidtas med stöd av socialtjänstlagen och som inte är insatser som ges som rättigheter, t.ex. serviceinsatser (se prop. 2012/13:175 s. 53). Det ligger således nära till hands att anta att lagstiftaren med den andra punkten har avsett en sådan utredning enligt 11 kap. 1 § SoL som huvudsakligen sikte på enskildas behov av stöd och hjälp (se SOU 2014:3 s. 162). När det gäller barnavårdsutredningar syftar dessa till att socialnämnden, i samarbete med vårdnadshavare och barn, ska klargöra barnets situation och behov samt när det är befogat föreslå insatser (se prop. 2012/13:10 s. 64).

Vad gäller familjehemsutredningar är det oklart enligt vilken bestämmelse dessa genomförs (se SOU 2014:3 s. 162). I ett förarbetsuttalande som avsåg frågan om utredning av familjehem var att betrakta som myndighetsutövning (och därmed kunde lämnas över till ett privaträttsligt subjekt) konstaterades dock att en familjehems-

utredning inte helt kan jämföras med en sådan utredning som berörs av 11 kap. 1 § SoL (prop. 2006/07:129 s. 58 f).

I 6 kap. 6 § andra stycket SoL anges enbart att socialnämnden inte får lämna medgivande eller fatta beslut om vård utan att förhållandena i ett enskilt hem och förutsättningarna för vård i hemmet är utredda av socialnämnd. Någon uttrycklig bestämmelse som reglerar vad en sådan familjehemsutredning ska innehålla finns inte i SoL.

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2012:11) om socialnämndens ansvar för barn och unga i familjehem, jourhem eller hem för vård eller boende ger viss vägledning i frågan. Enligt 4 kap. 1 § första stycket SOSFS 2012:11 ska det vid socialnämndens utredning av huruvida ett hem är lämpligt som familjehem göras en bedömning av hemmets allmänna förutsättningar för att erbjuda barn och unga vård som är trygg, säker, ändamålsenlig och präglad av kontinuitet.

I 4 kap. 3 § i samma föreskrift anges att utredningen av hemmets lämplighet ska omfatta uppgifter om 1) familjens sammansättning, bakgrund, livssituation och levnadsvanor, 2) boende och närmiljö, 3) varje tilltänkt familjehemsförälders personliga förutsättningar, egenskaper och omsorgsförmåga samt 4) varje tilltänkt familjehemsförälders inställning till uppdraget.

En familjehemsutredning syftar således till att utreda ett visst familjehems lämplighet för uppgiften och inte till att utreda ett barns behov av insatser. Enligt SKL:s mening omfattas därmed denna arbetsuppgift inte av behörighetskravet i 3 kap. 3 a § andra stycket SoL.

Om det finns ett visst barn i åtanke för placering ska nämnden bedöma om hemmet har förutsättningar att tillgodose hans eller hennes specifika behov, se 4 kap. 1 § andra stycket SOSFS 2012:11. Denna bedömning (s.k. matchning) utgår till skillnad från familjehemsutredningen från barnets behov av insatser och torde därmed vara en sådan arbetsuppgift som omfattas av behörighetskravet.

Kommunen kan således välja att organisera arbetet på så sätt att familjehemsutredningen utförs av personal utan socionomkompetens medan den s.k. matchningen utförs av handläggare med sådan kompetens.

Även om familjehemsutredningar inte omfattas av behörighetskravet i 3 kap. 3 a § SoL innebär detta inte att det saknas krav på relevant kompetens hos den personal som ska utföra uppgiften. Av 3 kap. 3 § andra stycket SoL framgår att arbetsuppgiften ska utföras av personal med lämplig utbildning och erfarenhet. En familjehemsutredning kan exempelvis utföras av personal med psykologutbildning eller liknande.